Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ЗАМАН

2010 жыл 30-чу апрель, байрым кюн. № 79 (18420)

Багъасы 3 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ ВРЕМЯ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини 2009 жылда 15-чи сентябрьде чыгъарылгъан 157-УП номерли Указы бла къабыл кёрюлген къаууму тюрлениуле кийириуню юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини

УКАЗЫ

Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 81-чи статьясыны «б» пунктуна тийишлиликде **бегим этеме**:

1.Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини «Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну энчи къауумуну юсюнден» 2009 жылда 15-чи сентябрьде чыгъарылгъан 157-УП номерли Указы бла къабыл кёрюлген къаууму быллай тюрлениуле кийириге:

Абрегов Адиб Хасанбиевични къуллугъун былай жазаргъа: «Къабарты-Малкъар Республиканы къурулуш эм архитектура министри»;

М.Г.Афашагову Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну къауумундан кетерирге.

2.Бу Указ анга къол салынгган кюнден кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Президенти А.КАНОКОВ.

Нальчик шахар, 2010 жылда 27-чи апрельде, №43-УП

А.Л.Сапогну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини

УКАЗЫ

1.Сапог Али Львовични башха ишге кёчгени бла байламлы Къабарты-Малкъар Республиканы Къырал кереклеге заказла бериу жаны бла къырал комитетини председателини къуллугъундан эркин этерге.

2.Бу Указ анга къол салынгган кюнден кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Президенти А.КАНОКОВ.

Нальчик шахар, 2010 жылда 29-чу апрельде,№47-УП.

Къабарты-Малкъар Республиканы Къырал кереклеге заказла бериу жаны бла къырал комитетини председателини юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини

УКАЗЫ

1.Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 81-чи статьясыны «б» пунктуна тийишлиликде **Къудайланы Хасанны** жашы**Русланны** Къабарты-Малкъар Республиканы Къырал кереклеге заказла бериу жаны бла къырал комитетини председателине салыргъа.

2.Бу Указ анга къол салынгган кюнден кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Президенти А.КАНОКОВ.

Нальчик шахар, 2010 жылда 29-чу апрельде,№48-УП

АХШЫ БАШЛАМЧЫЛЫКЪ

Таксиде жюрюрге – хакъсыз билет

Май муниципальный районну администрациясыны пресс-службасы билдиргеннге кёре, Уллу Ата журт урушда Хорламны 65-жыллыгъы жууукъалашып келгени бла байламлы районну такси службасында ишлеген предпринимательле ахшы башламчылыкъ этгендиле. Ала жер-жерли администрация бла биргеге «Хакъсыз жюрюрге – ветеранлагъа» деген акция бардырыргъа анооулашхандыла.

Урушну эм урунууну ветеранларыны район советине 200-ден артыкъ хакъсыз билетле берилгендиле. Ол билетле бла ветеранла 1-чи-9-чу Майда хайырланыргъа боллукъдула.

ЖАЗ БАШЫ КЪАЙГЪЫРЫЛА

Агротехника болжаллагъа сыйынырча

Быйыл жыйырма жетинчи апрельге дери Къабарты-Малкъарда жазлыкъ битимле 72 минг гектаргъа себилгендиле, ол а план бла белгиленнгенини 40 процентни тутады. Бу кёрюмдю ya быллтырыкъындан эсе бешу процентге азды. Саулай алып айтханда, жазлыкъ битимле, озгъан жылладача, быйыл да 185 минг гектар сюргю жерлени алыргъа керекдиле. Аны юсюнден бизге КъМР-ни Эл мюлк эм аш-азыкъ министерствосуну пресс-службасындан билдиргендиле.

Аны бла бирге 63 минг гектарда кюзлюк битимле минерал семиртгичле бла байыкъландырылгъандыла. Бу иш тири баргъанча кёрюнгенликге, он агротехника болжалладан артха къалады.

Министерствону жерчилик эм урлукъчулукъ бёлюмюню таматасы Тахир Пшихачев айтханнга кёре, аллай болум битеу жаз башы сабан ишлени бардырыуну артха созады. Урлукъ себиу кампания уа Къабарты-Малкъарда июнь айгъа бошалыргъа керекди. Энди уа баш ишаныулукъ - кюнле тап болуп, жерчиликде урунгганла, артха къалыудан чыгъып, ишни заманында тамамларла дегенди.

Бизни корр.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну, Профсоюзларыны Федерациясыны Биринчи Майны - Урунгганланы халкъла аралы бир ниетлиликлерини кюнюн - байрамлау бла байламлы республиканы гражданларына

ЧАКЪЫРЫУ СЁЗЛЕРИ

Хурметли бир жерлилерибиз!

Биринчи Май битеу дунияны урунгганларыны бирге мамырлыкъда жашау этиулерини белгилиси болуп келгени жюз жылдан атлагъанды. Халкъланы бир ниетлиликлери мамыр урунуу ючюн кюрешни эм адамла кеслерини эркинликлерин къоруулауну баш мадарыды.

1-чи Май россейлилегге жаланда жаз башыны эм урунуу байрамы болуп къалмай, социальный тюзлюк ючюн кюрешни да кюнюдю. Республиканы урунгганлары ол кюн социальный тюзлюк тохтащдырылырын къаты излергге, кеслерини тизгинлерин кючлюрге чакъырыргъа керекдиле.

Республиканы кризисге къажау кюрешни программасы жашауда алжаусуз бардырылгъаныны хайырындан аны бек къыйын кезиюнден окъуна чырмаусуз къутулургъа къолдан келгенди. Айхай да, ол жаны бла битеу проблемала бирча тамамланнгандыла, деп айтырча тюйюлдю. Алай алгъа атлау, социально-экономика борчланы тамамлау кюч ала барады. Аны алайлыгъына кёрюмдюлерибиз шагъатлыкъ этедиле.

Заманны къыйынлыгъына да къарамай, социальный партнёрла – иш бериучюле эм жалгъа ишлегенле – барысы да биригип, Къабарты-Малкъарны экономикасын айнытыуда болдурулгъан жетишимлени керелей барыргъа тийишлидиле. Урунгганланы жашау къолайларын игилендириуню мардаларын андан ары жангы чеклеге жетдириу, мюлк комплексни айнытыуну жангы амалларын хайырланыу, адамлагъа тийишлисича иш хакъ тёлеу биогюннгю кюнню баш борчларындан бирлериди. Ма ол заманда бизни къолубуздан келликди адамланы иш бла жалчытыргъа, пенсиячыланы эм ишлегге къолларындан келмегенлени социальный сейирлерин къорууларгъа, саулукъ сакълауну, билим бериню игилендириуге.

КъМР-ни оноучулары бла Профсоюзларыны федерациясы ол борчланы алжаусуз толтурургъа таукелдиле.

Къабарты-Малкъарны Президенти А.Б. Каноковну республиканы Парламентине Посланиясында быйыл бек алгъа этиллик ишле шарт белгиленнгендиле, аланы тамамлауда власть органланы, жамауат организацияланы борчлары салынгнгандыла. Энди социальный партнёрланы барысы да мюлк жюрютюуде битеу кючлерин бирикдирирге, кеслерини коллективлеринде урунгганланы жашау болумларын игилендирирге тийишлидиле. Профсоюзланы толтуруучу властыны органлары эм иш бериучюле бла бир акъыллгъа келип къулюк этиулери, коллектив договорланы эм келишимлени алжаусуз толтурулуулары ишни жетишимли болуруну шарт мадарладыла.

Бусагъатдагъы болумда адамланы жашау къолайларын игилендирир, урунгганланы социальный сейирлерин эм праволарын къоруулар ючюн, битеу законлу онгланы хайырланыргъа керекди. Кёп миллетли Къабарты-Малкъарны билимли, эсли, тюз ниетли адамлары аслам санда бардыла. Ол а социально-экономика айнытыуну жангы даражагъа кётюрюргъе себеплик этеригине ишек жокъду.

Хурметли ата журтлуларыбыз! Быйылгы Биринчи Майны энчи магъанасы барды. Россейни эркин профсоюзлары къуралгъанлы 20 жыл болады. Аланы ишлерини экономика кризисни кезиуюнде итоглары россейли профсоюз къымылдау къыйын сынаудан жетишимли къутулгъанын эм кюч алгъанын кёргюзтедиле. Аны баш борчу - алгъынча, урунгган адамны сейирлерин къоруулау болгъанлай къалады.

Республиканы Правительствосу эм КъМР-ни Профсоюзларыны Федерациясы Биринчи Майны байрамы бла байламлы акция урунгганланы бир ниетлиликлерин, республиканы битеу халкъын бир ызгъа тизиуню, кючюн бирикдирирге байрамы болуруна толу ийнанадыла. Акция уа быллай чакъырыу бла бардырылады: «Тийишли иш хакъ, тутхучлу ишчи жерле эм урунуу болумла болур ючюн».

Биз, бирликни эм демократияны жолу бла бара, социально-урунуу байламлыкъланы тап халгъа келтиралыкъбыз, гражданы обществону эм социальный государствону мурдорун кючлерикбиз, къабарты-Малкъарны гражданларыны ышанаулуларына кертичи боллукъбуз.

Жаз башыны эм Урунуулу байрамы бла жюрекни теренинден алгъышлайбыз! Сизге эм Сизни юйюрлеригизге мамырлыкъ, келишиулюк, тёзюмлюлюк, таукеллик, жюрек жарыкълыкъ, насып, саулукъ, ырахатлыкъ болурун тежейбиз.

А.В. МЕРКУЛОВ,
КъМР-ни Правительствосуну Председатели.
П.К. ТАОВ,
КъМР-ни Профсоюзларыны Федерациясыны председатели.

Алгъышлауда

Юйюрлеригизге-тынчлыкъ, ырахатлыкъ!

Хурметли бир жерлилерим!

«Единая Россия» партияны Къабарты-Малкъар регион бёлюмюню политсоветини эмда исполкомуну атларындан барыгъызны да Жаз башыны эмда Урунуну байрамы бла жюрегимден къызыу алгъышлайма.

Быллай кюн алгъыш эте, кийик саулукъну болуругъузну, мамыр кёкню тюбюнде жашау этеригизни, уллу къолайлыкъгъа бла ырахматлыкъгъа жетеригизни сюйгеними билдиреме. Юйюрлеригизде дайым да сюймеклик,тынчлыкъ,ырахатлыкъ бийлик этгенлей турсунла!

Р. ЖАНИМОВ,
регион политсоветни секретары.

Шуёхлукъ эм мамырлыкъ тежейбиз

Республиканы коммунистлерин,битеу халкъын да 1-чи Май бла - Битеу дунияны урунгганларыны халкъла аралы бир ниетлиликлерини бла къажюрегибизден къызыу алгъышлайбыз! Саулукъну, насыпны болуругъузну, мамырлыкъда тынч-ырахат жашау этеригизни, мамырлыкъны, социализмни эмда халкъланы араларында шуёхлукъну ниетлери хорлар ючюн кюрешде жетишимле болдуруругъузну сюйгенибизни билдирибиз.

1-чи Майда бизни тизгинлерибизге къошулургъа чакъырабыз. Алай болса, ишчи адамны хар бирини да ауазы эшитилир. Тизгин болуп, Ленин орам бла барлыкъбыз. В.И.Ленинни эсгертмесини къатында уа митинг болукъду. Бу ишлеге къатышырыкъла 1-чи майда 9 сагъатда 10-нга дери 400-жыллыкъны майданында жыйыладыла.

КПРФ-ни Къабарты-Малкъар рескому.

Бизни муратыбыз-тюзлюкдю, эркинликди, бир ниетлиликди

Багъалы ата журтлуларым!

Онтогъузунчу ёмюрню ахырында урунгган адамла кеслерини законлу эркинликлери ючюн кюрешде жаратылгъан 1-чи Май байрамгъа жарыкъ жырла, той-оюн бла, шёхла бла бирге байрам столда неда табийгъатда тюбеген ахшы тёреге айланнганды.

Кертиди, байрам шёндю кесини алгъыннгы магъанасын, политика ызын тас этгенди, алай Жаз башыны, Урунуну юнюча, алгъынча, халкъ сюйген байрамлай къалады.

Къалай-алай болса да, дуния бюгюнлюкде уллу тюрлениулени кезиюнде, аны къой, ёмюрге бир бирлерин алышындыргъан заманда жашайды. Ол болумда бизни партиябызны мураты - керти окъуна, социальный эркинликле жашауда бардырылгъан, адам келир заманына таукел къарагъан, экономика жаланда гражданланы сейирлерине таплыкъда айныгъан чынтты социальный кыралны къурауду. Бюгюнлюкде биз тутхан жол - тюзлюк, эркинлик, бир ниетлиликди .

Саулукълу болугъуз! Ишигизден къууанырсыз! Мамырлыкъда жашагъыз! Насыллы,жетишимли да болугъуз!

В.КЕБЕКОВ,
«Справедливая Россия» политика партияны Къабарты-Малкъар регион бёлюмюню Советини председатели.

Хурметлеу

Кёллерине жетгендиле

Быллай ат бла Нальчикде 2-чи номерли лицейде Уллу Хорламны 65-жыллыгъына жораланнган литература-музыкалы ингир болгъанды. Аны школда малкъар тилден бла литературадан окъутхан бийик категориялы устазла Байдаланы Саният, Бёзоланы Клара, Беккиланы Жанна, 8-чи-10-чу классланы окъуучулары, «Элия» фольклор-этнография клубну къууму хазырлагъандыла.

Солдан онгнга: **Хочуланы Магомет эм Созайланы Ако.**

Залда сахнада, къабыргъалада да Хорламгъа жораланнган плакатла кёрюнедиле, полда картоф чыракъчыкъла жанадыла. Столлада «Халкъны эсинде къалгъанды» деген ат бла китап кёрмюч эм окъуучула Уллу Ата журт урушха атап жарашдыргъан суратла, жазыла кёрюнедиле.

Аланы араларында Совет Союзну Жигитлери, республиканда биринчи болуп ол сыйлы атха тийишли болгъан Байсолтанланы Алимни, Уммайланы Мухажирни, урушха къатышхан поэтле Къулийланы Къайсынны, Отарланы Керимни, Будайланы Азретни жашауларыны юсюнден хапарлагъан жазыла тагъыладыла. Сахнадан бир жанлыракъда видеофильмге къарарча амал этилгенди.

Залда сабийле, къонакъла да кёпдюе. Аланы араларында - бек сыйлыла - Акъ-Суудан Созайланы Хусейни жашы Ако эм Янкойдан да Хочуланы Бекмырзаны жашы Магометдиле.

Школчула малкъар, орус, къабарты тилледе Хорламгъа жораланнган назмуланы окъуйдула, сахна оюн кёргюзтедиле. Янкойдан келген Магометни туудугъу Мусукаланы Алий «Мени аппам урушну жигити» деген ат бла бардырылгъан районну конкурсуа жазгъан сочинениясын келтиргенди. Ол аны ючюн биринчи жерни алгъанды.

Жаш, сахнагъа чыгъып, аппасын, башха ветеранланы да алгъышлагъанды, сочиениеиысындан юзюкню окъугъанды. Байсолтанланы Алимни туудугъундан туугъан Байсолтанланы Солтан да кеси жазгъан назмуну окъып, жыр да жырлагъанды. Акону туудугъу Аслан да ол кюн тенгларинден артха къалмагъанды, кеси жазгъан назмуну кёлден шатык, ариу айтханды.

Ахыры 2-чи бетеди.

Акция

Хорлам - шарт сыфатлада

«Единая Россия» политика партияны Черек районда бёлюмю «Лица Победы» деген акция бардырады. Аны чеклеринде хар элде да урушха къатышхан ветеранланы суратлары бла саналырыкъдыла. Битеу да бирге ала алты боллукъдула.

«Бюгюнлюкде Черек районда ол кюйсюз урушда мамыр жашау ючюн сермешгенледен жаланда онбир адам къалгъанды. Акцияны баш мураты – аланы сыфатлары бла Уллу Хорламны магъанасын ачыкъларгъады. Районда жашагъан хар ким да Ата журтубузну къоруулагъанланы барысын да таныргъа борчлудула», - дегенди партияны районда бёлюмюню толтуруучу комитетини таматасы Мокъаланы Кемал.

Мадина ШУРДУМОВА.

БИЛДИРИУ

Бу кюнледе почта къалай ишлерикди

Май байрамланы кюнлеринде республиканы адамлары почталада кеслерини жумушларын тамамлаллыкъдыла. Аны ючюн деп 2010 жылда 30-чу апрельден 10-чу майгъа дери кезиуде аланы бёлюмлерине энчи ишчи низам тохташдырылгъанды:

- **30-чу апрельден 8-чи майгъа** дери почта связьны битеу бёлюмлерини ишчи заманлары 1 сагъатха хысхартылады;
- **1-чи май** - солуу кюндю;
- **2-чи майда** почта связьны почтамтлада бёлюмлери ишлейдиле;
- **3-чю,4-чю,5-чи,6-чы,7-чи майда** почта связьны битеу бёлюмлери алгъын кюнледеча ишлейдиле;
- **9-чу майда** почта связьны ара район бёлюмлери байрамгъа атлагъан къууанчла бардырылгъан жерледе халкъны жумушларын жалчытадыла;
- **10-чу майда** почта связьны почтамтлада бёлюмлери ишлейдиле.

Турнирни дневниги

Татьяна Косинцева - аллында

Россейли гроссмейстер Татьяна Косинцева Гран-прини Нальчикде ючюнчю эришиу кюнюнде хорламгъа жетген жангыз шахматчы болгъанды. Аны Элина Даниелян бла тюбешиую беш сагъатдан артыкъ баргъанды. Алтмышынчы жюрюуде уа Татьяна, партияны жетишимли бошап, турнир таблицаны башына чыкъгъанды.

Къалгъанла тюбешиулерин тенг эсеп бла бошагъандыла. Лилит Мкртчан да бу кюн хорламгъа жууукъ эди. Хоу Ифань бла партияда ол Бенонини защитасына къажау сюелирге иги хазырланнганын кёрпюзтгенди. Алай цейтнотда Лилит, бир къауум халат жиберип, хорларгъа онгун тас этгенди.

Пиа Крамлинг Чжао Сюэ бла тюбешиуде онгларакъ эди, алай экинчиси сабыр ойнап, эндшпильде партияны тенг эсепге келтиргенди. Бетюл Юлдиз, Бат Монгунтуул бла ойнай, онгун игилендирлик кючлю амалны хайырланалмай къалгъанды. Отуз жетинчи жюрюуде гроссмейстерге тенг эсепге келгенди.

Нана Дзагнидзе, Хампи Конеру бла партияда къара фигурала бла новоиндийский къоруулануда сейирлик амалны хайырланып, онгун кючлендиргенди. Болсада акъла басынчакълыкъ этгенлей тургъандыла. Хорлатып къоймаз ючюн, Нанагъа бек сакъ болургъа тюшгенди. Къыркъ ючюнчю жюрюуде шахматчыла партияны тенг эсеп бла бошагъандыла.

Байра Кованова ючюнчю эришиу кюн специалистлени, аны бла ойнагъан Чжу Ченьны да сейирсиндиргенди. Тюбешиуню башында - Филидорну защитасында - Байра Чжугъа оюнну тенг этерге амал бергенди. Ызы бла бир къауум жюрюуден сора эндшпильде онгун къаты кючлендиргенди. Отузунчу жюрюуде уа Кованова позицияны къайтарып башлагъанды, алай бла экиси да тенг эсепге келишгендиле.

Шахматчыла партияларын бошаргъа, журналистле хорлагъанны пресс - арада сакълай эдиле. Татьяна Косинцевагъа биринчи соруу беш сагъатдан аслам баргъан тюбешиую юсюнден эди. Анга жууап бере, партия, керти окъуна, тынч болмагъанын, дебютдан сора оюн, къалай эсе да, ангылашыныусуз баргъанын чертгенди россейли гроссмейстер.

Бир кезиуде Элина, патчахын къарыусузландырып, Татьянагъа ючюнчю чабыуллукъ этерге онг бергенди. Цейтнотда уа ала экиси да кезиукезиу жангылычла жибергендиле. Алай атын аямагъан позиция аны хорламгъа келтиргенди.

«Сен партияны башында окъуна кючлю ойнап башларгъамы неда, сагъайып туруп, ахырында уа къаты чабыуллукъ этип ойнаргъамы сюесе?» - деген соруугъа Татьяна былай жууап бергенди:

- Аны юсюнден, къалай эсе да, сагъыш этмегенме. Мен хар партияда да тири ойнаргъа, битеу аналланы да хайырланыргъа кюрешеме. Тюбешиую эсеплерине кёре уа, оюнну тактикасын бла стратегиясын тохташдырама.

Бу турнирде къаллай кёрюмдюге ыразы боллуугъуну юсюнден соруугъа жууап бере, аны эсебине энчи эс бурмагъанын, анга ариу эм хайырлы ойнагъан магъаналы болгъанын белгилегенди россейли гроссмейстер.

ОСМАНЛАНЫ Айшат.

Эсде тутуу

Ыспас сёзле айтхандыла

Элбрус райондан 1986 жылда апрельде Чернобльдеги АЭС-де болгъан аварияны кетерирге чакъырылгъан 268 адамдан бюгюнлюкде жаланда 58-си саудула. Ёлгенлени атлары уа Тырнаууздан чыкъгъан жерде орналгъан эсгертмеде жазылыпдыла.

Бу кюнледе алайда, ол жарсыулу ишни хатасындан заманысы жашаудан кеттенлени эсгере, бушулу митинг болгъанды. Анга шахар администрацияны башчысыны заместители Муаед Азубеков, районну аскер комиссары Чарим Хацуков, урунуу эм социальный айнытыу управлениясы таматасы Мызаланы Замрат, «чернобльчиле», аланы жууукълары эм гимназияны окъуучулары къатышхандыла.

Митингни уа сакъатланы «Чернобль» жамауат организациясыны председатели Кючмезланы Алий ачханды. Район эм шахар власть органланы атларындан Муаед Азубеков ликвидаторлагъа ыспас этгенди эм биогюнлюкде болгъан жарсыуларын кетерирге болушургъа сёз бергенди.

Жыйылгъанла эсгертмеге гюлле салгъандан сора уа «чернобльчиле» адамланы социальный жумушларын жалчытыу арагъа чакъырылгъандыла эм сыйланнгандыла.

А.ТАЛАЕВ.

Байрам аллы кюнледе

Эсгертмеле жангыртылынадыла

Май районну жер-жерли властьлары Уллу Хорламны байрамлаугъа хазырланыуну энчи контрольда тутадыла. Бек алгъа этнилик ишледен бирлери Уллу Ата журт урушну аскерчилерини эсгертмелерин жангыртыуду, ариу халгъа келтириудю. Ол тюрлю жумушланы этерге районнга федеральный бюджетден миллион сом бёлюнгенди.

Александровская станицада урушда ёлген аскерчилени намысына ишленип тёрт эсгертме барды. Алагъа ремонт этиу ишни «Ременюк» ООО-ну къурулушчулары, Александр Невскийни килисасы, къазакъланы общинасы, культура юйде ишлегенле къолгъа алгъандыла. Предприниматель Валентин Осколов граждан эм Ата журт урушланы жигитлерини эсгертмелерин кесини аччасын къоратып жангыртханды.

Октябрьский посёлкада урушда ёлгенлеге ишленген эсгертмеге, жаланда ол жерли адамла намыс берип къоймай, тышындан келген къонакъла да баллырнын энишге иедиле. Аны себепли кече жарыкъ болуп турурча алайгъа чыракъла салынгандыла. Келе тургъан байрамгъа хазырланыла туруп, эсгертмени тёгереги жангы плиткала бла жасалгъанды. Ёлген жигитлени атларыны, тукъумларыны харфлары кёзге ариу кёрюнюрча тюрсюнлю болгъандыла. Бу ишлеге школну устазлары, окъуучулары да юлюшлерин кёшханды.

Ново-Ивановское элде да эсгертмелени жангыртыу ишле кёлгъа къыстау алынгъандыла. Администрацияны башчысыны орунбасары Светлана Геер билдиргенге кёре, партизан урушну жигити Шура Козубну эски эсгертмеси болгъан жерге жангысы салынырыкъды. Аны тёгерегине терекле, гюлле орнатыуну партизан къызны атын жюрютген лицейни педагоглары бла окъуучулары кёлгъа алгъандыла. Элни арасында мемориал да ариу хал алады. Быллай къурулуш ишлени бардыргъан бригадагъа школчула бла бирге элни культура юйюнде къуллукъ этгенле, жаматуатны келечилери да сюйюп келедиле. Урнууну ветераны Н.А.Супрун мемориалны тёгерегине гюлле орнатханы, алагъа къарауну кесини жуууплыгъына алгъанды.

Курский, Колдрасинский хуторлада эсгертмелени жангыртыу бла байламлы ишле жетишимли бардырыладыа.

Котляревка станицада да урушну жигитлерини эсгертмелерин жангыртыугъа федеральный бюджетден 70 минг сом эм жер-жерли буджетден да 20 минг сом къоратылгъанды. Станицада болгъан жети эсгертмеден 5-си 1941-1945 жыллада урушда ёлгенлени намысына ишленгенди. Граждан урушну жигитлерини эсгертмелери да жангыртылгъандыла.

Майский шахарда паркда орналгъан Махтаулукъну эсгертмесин жангыртыу ишле бошала барадыла. Аны жангыртыугъа 800 минг сом къоратыллыкъды.

Шахарда болгъан эсгертмени жарашдырыугъа спонсор болушлукъ этгенлени арасында «Севкаврентген-Д», «Водоканал», Пенсия фондну районда бёлюмю, «Майский» эл мюлк кооператив, Пришиб къазакъ общество да бардыла.

Май районда битеу да аскерчилени намысына ишленген 20 эсгертме барды, аланы жангыртыу ишле 1-чи Майгъа бошаллыкъдыла.

Май муниципал районну администрациясыны пресс-службасы.

Жюрекле уа эсде тутадыла

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Экранда уа 115-чи атлы дивизияны санына киргенлени тукъумлары, Совет Союзну Жигити Байсолтанланы Алимни, Умаийлаты Мухажирни, Будайланы Азретни, Къулийланы Къайсынны, Отарланы Керимни суратлары бир бирни алышындырадыла. Школчула уруш жыллада поэзияны юсюнден айтадыла. Къулийланы Къайсын, Алим Кешоков да «Сыны Отечества» газетде ишлегенлерин, ала жашауларыны ахырына дери да бир бири бла шюёлукъ жюрютгенлерини юсюнден юлюле келтирип хапарлагъандыла.

«Дорога на край жизни» деген фильмден юзюкле кёргюзтгендиле. Школчула дагъыда малкъар халкъ кёгюнчюлюкюню, уруш жыллада сынагъан къийынлыкъланы юсюнден хапарлагъан часна оюн да кёргюзтгендиле.

Уллу Ата журт урушха жораланнган ингирден сора да, лицейчиле малкъар тилни бла литератураны дерслеринде педагогиканы жангы технологияларын къалай хайырланнганларын да кёргюзтюрге мурат этген эдиле. Ала ол мураталарына жетгендиле. Аны юсюнден ол юон шахар школланы кенгеше къатышхан устазлары, республиканы Билим бериу эм илму министерствосуну департаментини келечилери да чертип айтхандыла. Ветеранла да алагъа аллай улу сый-намыс бергенлерине жюрек ыразылыкъларын билдиргендиле, сабийлени ариу къылыкълы ёсгенлерин, малкъар тилде шатык сёлешгенлерин да белгилегендиле, устазларгъа аны ючюн ыспас этгендиле.

Ингирни ахырында окъуучула ветеранлагъа гюлле, саугъала да бергендиле, алларына чыгъып тепсегендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Кинофестиваль

Жулдузлу десант

Россейни Кинематографистлерини союзу, КъМР-ни Культура министерствосу 4-чю майдан 7-сине дери Нальчикге «Кавказ и мир» деген биринчи ачыкъ Россейли кинефестивальны бардырлыкъдыла. Аны бла муратлары бла борчлары –къыралыбызны кёп миллетли халкъыны культура эмда киноискусство жаны бла ахшы тёрелерин къайтарыуду, юччлендириудю эмда айнытыуду, быйылны Россейде, СНГ-ни къыралларында, тыш къыралларда да алынгган бек иги кинофильмлени кёргюзтюдю.

Фестивальны кезиюнде режиссерла Алена Семенованы бла Александр Смирновну «Рябиновый вальс», Вера Глаголеваны «Одна война», Никита Михалковну «Утомленные солнцем 2-Предстояние», Дина Махаматдинованы «Белая медведица», Мухадин Кандурну «Черкес» (биринчи кере) деген фильмлери кёргюзтюллюкдюле.

Аладан сора да, къараучула РФ-ни Госфильмофондуну кино эм документли ленталарыны, «Крыша» фильмге, Борис Грачевскийни «Ералаш» тележурналына къараргъа онг табарыкъдыла. Боксдан дунияны чемпионкасы, «Белая медведица» деген фильмде баш рольну ойнагъан Наталья Рогозина уа жаш боксчулагъа хакъсыз мастер-класс кёргюзтюрюкдю, шахарны сабийлери бла бирге «зарядка» этерикди.

Нальчикге РФ-ни Къырал думасыны Культура жаны бла комитетини председатели Григорий Ивлиев, Санкт-Петербургда Кинону бла телевиденияны университетини ректору Александр Белоусов, Искусстволаны Москвада къырал университетини ректору Рамазан Абдулатипов келликдиле. Жулдузлу десантха дуниягъа атлары айтылгъан Никита Михалков бла Мухадин Кандур башчылыкъ этерикдиле. Ала бла бирге уа белгили россейли актерла бла режиссерла Евгений Миронов, Виктория Толстоганова, Надежда Михалкова, Александр Булдаков, Юрий Чернов, Инна Макарова, Лариса Лужина, Татьяна Конюхова, Александр Пятков, Юрий Назаров, Людмила Мальцева, Тимофей Федоров, Эвкалид Кюрдзидис, Борис Грачевский, Марина Яковлева, Ирина Шведкова, жырчы эм композитор Ефрем Амирамов келликдиле.

Россейни бла КъМР-ни Правительстволары, жамауат,чыгъармачылыкъ эмда коммерциялы организацияла да себеплик этген «Кавказ и мир» кинофестиваль миллет программаны бир кесеги боллукъду, халкъланы шуёхлукъларын кючлендириуге, культура-политика байламлыкъланы эмда Къабарты-Малкъарда, битеу Север Кавказда да жашагъан миллетлени адет-тёрелерин айнытыугъа себеплик этерикди, Россей Федерацияны регионларыны эмда СНГ-ни къыралларына юлюю кёргюзтюрюкдю.

КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан.
КъМР-ни Президентини бла Правительствосуну пресс-службасы.

КАРАТЕ

Махтаулу болгъандыла

«Нальчик» спорт комплексде 12-20-жыллыкъланы араларында ашихара-каратеден Шимал-Кавказ федеральный округну ачыкъ биринчилиги бардырылгъанды. Анга Ставрополь, Краснодар крайладан, Чеченден, Дагъыстандан да къатышхандыла спортчула.

Бир кюнню ичинде ашихара-каратеден, карате-кёкусинкайдан эм кудодан 150 адам сынагъандыла къарыуларын. Бизни спортчуларыбыз каратени кёкусинкай тюрлюсюнден алчыланы санында болгъандыла.

Бабугент элни «ОКАМИ» спорт клубуну келечиси Бёзюланы Астемир 12-13-жыллыкъланы араларында абсолютный ауурлукъда биринчи жерге тийишли болгъанды. Аны биргесине юйренген жашла 16-17-жыллыкъланы араларында Темукаланы Жамал 70 килограмм ауурлукъда - экинчи, Къалабекланы Ибрагим а 60 килограмм ауурлукъда ючюнчю жерлеге чыкъгъандыла. Спорттчуланы тренер Османланы Мухтар жарау этдиреди.

Нальчикни «ДАЙЗИ» спорт клубуну келечиларини жетишимлерин да белгилерчады. Юрий Карданов бла Ислам Атов 14-15-жыллыкъланы араларында кеси ауурлукъларында хорлагъандыла. Сергей Краско уа кеси жыл саныда 60 килограмм ауурлукъда экинчи болгъанды. Юрий Карданов бла Ислам Атов 14-15-жыллыкъланы араларында кеси ауурлукъларында хорлагъандыла. Сергей Краско уа кеси жыл саныда 60 килограмм ауурлукъда экинчи болгъанды. Юрий Карданов бла биринчи жерге чыкъгъаны бла бирге турнирни бек иги каратечисине саналгъанды. Аланы барысын да тренер Амур Кармоков юйретеди.

Солдан онгнга сюелгенле: Ислам Атов, Темукаланы Жамал, Бёзюланы Астемир, олтургъанла: Юрий Карданов, Сергей Краско эм Къалабекланы Ибрагим.

ОСМАНЛАНЫ Айшат.

Фронтха бир кюн кетген тенгле

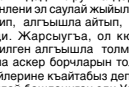

Андан сора уа элде къолуна сауут аллыкъ адам къойчай, барысын да къазауатха атландыра тебиредиле. Атала, анала, эгечле, юй бийчеле жамауатдан кёз жашларын жашыра, айырыла эдиле къазауатха кетгенледен. Баям, жюреклери сезе болур эди бир бирлерин ахыр кёрлюклери ол юон бошаллянын.

Анамы къарындашы - Башийланы Жамболатны жангыз жашы Исмайылны ашыра туруп, анасы Буба къалай амалсыз эди. Аны кёлю аман этип, жугъун да билмей къалды. Устаз жаш Исмайыл а, артына къарай, анасыны амалсызлыгъына жюреги къыйнала кетди жолуна. Сау юч жылны Польша бла чекде къуллукъ этип, юйге къайтыр заманым жете турады деп, ахыр письмосун жиберди. Андан сора уруш башланып, билгисиз тас болгъанланы санына кёшуллду.

Бахсанчы жашланы асламысы, къалай бла эсе да, Сталинград тийресинде урушхандыла. Аладан бирлери атамы къарындаш Жонюсню жангыз жашы, беш згечни къарындашы Муса эди. Эсимдеди, 9-чу Майда Уллу Хорламны 45-жыллыгъы белгиленнген кюн Муса бла Хажиланы Магомет уруш жолларыны юсюнден школчу сабийлеге кёп сейир хапар айтханлары. Магомет жаяу аскерде къуллукъ этгенди.

Бир жол да, январь айны ортасында, ол сюнгю урушха киргенини юсюнден айта, андан жаныны къалай сау къутултханына сейир этип, былай деген эди: «Биз Волганы жагъасындан узакъ болмай, душманны келирин сакълап, къоруулаными индекде тургъанлай, танг белги бере, тёгекдик. Анда да бирден айырылмагъанбыз. Экибиз да зенит топланы командирлери эдик. Урушха уа биринчи кере Украинада Винница шахарны къатында киргенбиз. Алайда къаны сермешледен сора аскер бёлюмюбюз артха кете, Первомайск, Николаевск, Одесса, Сталино, Дондагъы Ростов шахарлада сермешлеге къатышханбыз.

Аладан сора Сталинградны къорууларгъа кеттенбиз. Ары жетерге кёп къалмай, батареяны командири В. Розанов бла сюнгюсарны Г. Савин, бизни жыйып: «Душманны Сталинградха жибермезге деп буюрулгъанды. Кече, кюн да хазыр болугъуз. Былайда сермеш не ёлюу, не душманны Волга чекеден ётдюрмезге деп барлыкъды»,- деген эдиле.

...Кюз эди. Исмайыл да, мен да бир бирден узакъ болмай топларыбызны орнатдыкъ. Душманны кёп сакъларгъа тюшмеди. Кёкню къаралтып, 27 «юнкерс» башыбызда айланып, юсюбюзге бомбала тёге башладыла. Андан сора да, немеслиле, минометладан атып, тёгеркни отха алдыладыла. Биз да битеу кючюбюзню, билимибизни, сынаукъатларында болгъанланы барысына да хурмет этерге юйретиу эди. Дерс бергъан кезиуде ала бек тири эдиле, хар затха да иги эс бургъандыла.

Биринчи классда «Харфлыкъдан» айырылыуну дерси болгъанды. Аны устаз Отарланы Альбина Абдулхаковна, окъулгъан материалгъа обзор этиу бла соруулану бла жууапланы конкурсун къурап, оюн халда бардыргъанды. Биринчи классдагъылары келсирини жашауларында биринчи окъуу китапны окъургъа юйреннгенлери бла тамата класланы окъуучулары алгъышлагъандыла, андан сора да, ала келериндген гитчелени жырла айтып да къуандыргъандыла.

Тёртюнчю класда уа устаз Борчаланы Анжела Шамшюдюновна кесини дерсин КВН формада къурагъанды. Аны темасы – «От словечка до словечка – путь веселых человечков» - деп эди, дерсни мураты уа – орус тилден бла литературадан окъулгъан материал эсде бютюнда иги къаырча этиу эди. Сабийле оюн сценкала кёргюзтгендиле, алагъа сансыз къараргъан бирди да болмагъанды, барысы да къатышхандыла. Артыкъда Жанна Перхичева кесини ролюн уста ойнагъанды. Ол артист болургъа хунерин бу жолгъа дери да кёргюзте тургъанды.

КъМКъУ-ну Устазланы устаклыкъларын ёсдюрген институтуну ачыкъ дерсде болгъан келечилери Хасанбий Амшоков бла Любовь Погосян интернат-школда окъугъан сабийлеге хар жаны бла да ахшы онгла къуралгъанларын белгилегендиле. Ала педагогла окъуучула бла дерслени къалай бардыргъанларын да жаратхандыла.

ТЕММОЛАНЫ Мухадин.

БИЛИМ БЕРИУ

Барын да байыкъландыргъан сынау

Тырнауузда 7-чи номерли интернат-школ Элбрус районда билим бериуню жер-жерли властьланы жанындан да, предприятияланы бла организацияланы башчыларыны, предпринимательлени жанындан да дайым уллу эс бурулгъан учреждениялярындан бириди. Анга финансла эм башха жаны бла да этилген болушлукъ окъуучула тынгылы билим алырларына, адеп-къылыкъ эмда кюч-къарыу жаны бла да айнырларына керекли болумланы къураргъа онг береди.

Махийланы Асият ачыкъ дерс бардырады.

Арт кезиуледе интернат-школ иги да тюрленнгенди. Юйню кесине, аны ичинде отоуларына да ремонт этилгенди, жылытыучу система алышындырылгъанды, ол а бек керекли иш эди, энди кеслерини котельнярлы ишлейди. Алагъа тынгылы жарашдырылгъан столованы, библиотеканы, медицина кабинетни, артыкъ уллу болмагъан спорт залны да къошайыкъ.

Ундурукълары болгъан жерлени иги да кёбейитилгенлери мында кечиннген сабийлеге, ала уа жюзден артыкъ боладыла, кёбюсюнде сау сутканы къараргъа онг бергенди. Ала билим бериуню учреждениясында сау сутканы турадыла, тёрт кере ашайдыла, битеу хар жаны бла да айнырларына бла солурларына керекли онгла къуралгъандыла.

Быллай школну игилиги, анда тургъанла къыралны жалчлытыуунда болгъандан сора да, алагъа билим алыргъа керекли онгла къуралгъанлары бла да айырмалыды. Мында класла артыкъ уллу тюйюлдюле: он-онбеш окъуучу олтурадыла, педагогланы аланы хар биринде да энчи эс бурурча онглары барды. Аз-аздан окъуу кабинетле керекли затла бла жалчлытылынадыла, компьютер класс ачылгъанды, аны хайырындан сабийле информатиканы окъуп башлагъандыла.

Районну билим берген башха учреждениялярындача, кадрла бла толусунлай жалчлытылынгган интернат-школну педагог коллективи да уллу устаклыкъланы болгъан устазладан бла жаш специалистледен къуралгъанды. Сынау а, белгилисича, къайтарыу бла багъалыды. Кесини педагог ишин, айтыргъа, кёп болмай башлагъанла, анга юйренир ючюн, ачыкъ эшиклени ыйыгъын бардырыу мында ахшы тёреге айланнганды. Алада сабийле окъугъан хар предметден мастер-классларгъа ушагъан ачыкъ дерсле бардырыладыла. Устазла аланы оюн халда эмда художестволу творчеству элементлерин, билим бериуню шёндюгюню технологияларын хайырланыу бла бир башха тюрлю формада къурайдыла.

Ачыкъ эшиклени кезиулю ыйыгъы башланнган звенода ётдюрюлгенди. Он экинчи классда «И в шутку, и в серьёз» деген темагъа кёре ачыкъ дерсден башланнганды. Аны сабий жазыучуланы чыгъармаларын хайырланыу бла бийик категориялы устаз Махийланы Асият Мухадиновна оюн халда бардыргъанды. Дерсни мураты – сабийлени огъурлулукъгъа эмда аланы къатларында болгъанланы барысына да хурмет этерге юйретиу эди. Дерс бергъан кезиуде ала бек тири эдиле, хар затха да иги эс бургъандыла.

Биринчи классда «Харфлыкъдан» айырылыуну дерси болгъанды. Аны устаз Отарланы Альбина Абдулхаковна, окъулгъан материалгъа обзор этиу бла соруулану бла жууапланы конкурсун къурап, оюн халда бардыргъанды. Биринчи классдагъылары келсирини жашауларында биринчи окъуу китапны окъургъа юйреннгенлери бла тамата класланы окъуучулары алгъышлагъандыла, андан сора да, ала келериндген гитчелени жырла айтып да къуандыргъандыла.

Тёртюнчю класда уа устаз Борчаланы Анжела Шамшюдюновна кесини дерсин КВН формада къурагъанды. Аны темасы – «От словечка до словечка – путь веселых человечков» - деп эди, дерсни мураты уа – орус тилден бла литературадан окъулгъан материал эсде бютюнда иги къаырча этиу эди. Сабийле оюн сценкала кёргюзтгендиле, алагъа сансыз къараргъан бирди да болмагъанды, барысы да къатышхандыла. Артыкъда Жанна Перхичева кесини ролюн уста ойнагъанды. Ол артист болургъа хунерин бу жолгъа дери да кёргюзте тургъанды.

КъМКъУ-ну Устазланы устаклыкъларын ёсдюрген институтуну ачыкъ дерсде болгъан келечилери Хасанбий Амшоков бла Любовь Погосян интернат-школда окъугъан сабийлеге хар жаны бла да ахшы онгла къуралгъанларын белгилегендиле. Ала педагогла окъуучула бла дерслени къалай бардыргъанларын да жаратхандыла.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.

ЖОЛ

Жорукъланы бузгъанлагъа - къаты жууаплылыкъ

Россей Федерацияны Администрат право низамгъа бузукълукъ этиуню кодексини 12.1-чи статьясына 2010 жылда 5-чи апрельде тюрлениуле кийиригендиле. Ала бийыл 18-чи апрельден башлап жашауда бардырылып башлагъандыла.

Алагъа кёре уа тийишли жорукъла бла регистрация этилмеген транспорт жюрютгенле 300 сомдан 800 сомгъа дери тазир тёлерикдиле (эндиге дери 100 сом эти тазирни ёлчеми). Къырал техника къараудан ётмеген транспорт жюрютгенле да ырысыны жаны бла жууапха тартыллыкъдыла. Алагъа да 500 сомдан 800 сомгъа дери ёлчемде тазир тёлергеге деп тохташдырылгъанды (эндигеде дери уа ала 200 сом тёлеп, къутулуп тургъандыла).

Быллай шартны да эсге салыргъа тийишлиди. Эндигеде дери боуучусуча, къырал техника къараудан ётмеген транспортну жюрютюгуе эркинлик берилмейди, аллай транспортну къырал регистрация белгилери сыйырыладыла.

Бусагъатда республикада тийишли жорукъларгъа кёре, регистрация этилмеген автомашиналаны жюрютгенле иги кесек бардыла.

Ол санда «Транзит» деген белги салынгган автомашинала да аз тюйюлдюле.

КъМР-де МВД-ны ГИБДД-сыны жол-патруль службасыны полкуну энчи составы быйыл юч айны ичинде республиканы жолларында РФ-ни Административ право низамны юсюнден кодексини 2-чи статьясыны 1-чи кесегине, 12.1-чи эм 12.2-чи статьяларына кёре, жолда жюрюню жорукъларына 6587 бузукълукъ этилгенин тохташдыргъанды. Ол а бек жарсылуду. Биз, ГАИни къуллукъчулары, мындан ары да аллайла жоллада не къадар аз болур ючюн, къаты кюреш бардырыргъа таукелбиз.

КъМР-де МВД-ны ГИБДД-сыны жол-патруль службасыны полку.